

Innehåll

Förord	4
Intro	7
Det första ljudet, en kurbitsmålning med ord	11
Lusten att skapa	15
Notarket, noterna och människan	21
En moders röst	27
Oljudet – den nödvändiga dissonansen	31
Tystnader	37
Tröstande tyst	43
Det tomma rummets musik	47
Varandets musik	51
Melodisk analys	59
Guds musik på ytan och under	65
Guds musik i den tänkbara oändligheten	71
Guds musik i den faktiska oändligheten	75
Harmoni	79
Guds musik i mänsklighetens öron	83
Jag är	89
Tid, rum och rytm	95
Antikens insikter	101
Det eviga nuet	107
Fine	115
Abstractus	119
Bildförteckning	143

Förord

Sjunger du i duschen? Då har du säkert märkt att vissa tonlägen kan skapa resonans i rummet omkring dig, att en väldigt svag ton från din sida kan skapa en stark återklang – men att andra tonhöjder inte åstadkommer någonting, inte ens om de är avsevärt mycket starkare.

Det borde gå att göra teologi av det här, slog mig tanken en morgon, en teologi för vår tid, utan alla av tiden belastade teologiska begrepp. När jag dagen efter nämnde denna tanke för Lars blev han omedelbart entusiastisk, och tog genast idén vidare in i musikens område. Under några samtal pratade vi igenom vad en sådan teologi skulle vara, vilka delar som borde vara med för att belysa alltifrån relationen mellan människa och Gud till ondska och lidande. Ganska omedelbart tänkte vi oss en bok utan teologiska facktermer, en tunn bok som med inlevelse och poetisk kraft levandegjorde teologin istället för att bara prata om den. Möjligheten att närma sig det gudomliga och existentiella så att säga från sidan, utan den barlast av problem och positioner som tvåtusen år av teologisk diskussion inneburit, den lockade! Att låta musikens språk korsbefrukta teologin, att använda poesins kraft snarare än dogmatikens tunga prosa, skulle tillåta att se saker som för första gången, i ett tydligt och klart ljus.

Tanken är inte ny – det är väldigt få tankar – utan tangerar den Pythagoras hade redan under antiken. Han menade att tillvaron inte bara kunde beskrivas med de hela talens hjälp, utan i grunden bestod

av tal, och att olika förhållande mellan talen förklarar hur allting är och fungerar. Via musiken kom han på det som skulle bli läran om harmoniska förhållanden mellan tal, som ju kunde uttryckas som toner. Men Pytagoras idéer slutade i sekterism och upptäckten av de irrationella tal som omkullkastade teorins själva fundament – att allt består av heltal.

Det som föresvävade oss var något annat, det var att ta idén åt ett annat håll. Inte som en bokstavigt menad metafysik, utan som en poetisk förklaringsmodell, där poesi skall förstås som vissa av medeltidens filosofer såg på den – som ett annat (och legitimt) sätt att uttrycka det som är sant än den vetenskapliga, deskriptiva prosan.

För min del slutade det där, som en av alla dessa idéer man får men som det inte blir så mycket av. Hos Lars stannade idén kvar, och genom åren som följde fick jag ta del av olika försök att gestalta den i text, försök som med tiden kom att utmynna i den bok du nu håller i din hand. En bok som helt och hållet är Lars bok, en djupsinnig och egensinnig, men samtidigt underfundig och lättillgänglig bok. En bok som är såväl enkel att läsa som utmanande och upplysande då den tvingar till eftertanke och reflektion. Kort och gott en oerhört rik och fascinerande bok som jag varmt rekommenderar andra att läsa.

Floby i februari 2020

Frank Lorentzon, präst och filosof



Intro

Tillvarons grundton och Människans själ längtar efter att finna varandra och när det sker uppstår den musik som alltid funnits och uppfattats av skapelsen. Gud vill låta sig upplevas av våra sinnen och ge oss sin musik så att vi bättre kan förstå vår mänskliga identitet i förhållande till Honom och den övriga skapelsen. Musiken gör att vi hör det vi känner, vill känna eller inte känner. Den hjälper oss att fokusera när livsfrågorna ställs och ger oss möjlighet att låta dem fylla oss med mening när vi lyssnar på svaren.

Eftersom människans liv präglas av existentiell ovisshet förstår vi att dessa svar inte bara låter sig finnas i de underbara ytögonblicken när allting är bra. Vi anar dem också där under i den skitiga dyn, under den isande skaren. Avslöjad i helvetets förgårdar, i klinikernas väntrum, när ensamheten blir ett fängelse och slutligen när döden viskar i ett tinnituslitet öra. När vi vågar söka sanningen om livet bortom de glada utropstecknen och tillåter oss andas in och ut livets obegriplighet, rätas frågetecknen ut och ger oss trygghet i ovissheten. Alltsammans handlar ju om vårt ständiga sökande efter tillvarons kärna, efter visshet om att livet har ett ursprung och syfte, precis som ett musikstycke har en början och ett slut. Så fylls efterhand livets notark med tecken och symboler som avslöjar vilka vi är eller önskar vara. Människans liv är, som Igor Stravinskij säger om musiken »ett visst antal toner ordnade efter vissa intervallförhållanden«. När så det sista ackordet klingat ut och musiken tystnat återstår ett fulltecknat notark. Men ännu har inte

tonerna uppnått sitt syfte – att fortsätta klinga Bortom, närmare sitt ursprung.

Megahitmakaren Johann Sebastian Bach kallade musiken för det femte evangeliet – ett budskap om en närvarande Gud, uttryckt i ljud, toner och melodier. Han säger »... bara musiken kan uppnå det som teologin kan utföra på annat sätt, nämligen lugna och stärka människans själ ...«.

Det är som om vi genom musiken har tillgång till Gudshjärtats hemligheter och en unik möjlighet att höra Himlen. Det ljud som är musikens kärna är alltså inte bara mekaniska vågor som färdas genom materia, utan ett urmysterium, ett bortomljud som vid rätt tidpunkt tränger genom tillvarons florstunna hinna, formas av tidens omständigheter, organiseras i skapelsens rytm och omvandlas till musik. Det är ljudet från Guds pulserande hjärta. När Gud sjunger »Bli!« svarar skapelsen med sina egna ljud, med de toner som är ett eko av det oändliga. Musiken gestaltar helt enkelt en annan livsdimension. Den sfär i tillvaron som inte är fattbar men hörbar.

Vi erfar ibland, i samband med svåra upplevelser, att vi konfronteras med annorlunda tankar om tvivel och tro och att livsfrågorna får en ny riktning. Musiken tenderar att bli mer dissonant och gråtande och melodierna vemodigt mörka. Det är i de stunderna musiken förmår oss att nå nya djup i det okända, med förnyade insikter om alltings begynnelse och mål. I dissonansens tårar, vemod och mörker förnimmer vi plötsligt harmoniska lösningar. Vi ser sprickor i mörkret var igenom Gud sjunger in ljus. Gud bringar ordning i kaos genom att själv gå in i det. Befriar oss från kaos genom att låta sig krossas av det. Han ger dissonansen en oändlig betydelse eftersom det är Hans passion. Genom att krossa kaos med sin harmoni, sjunger Gud in livet

i vår död. Sanningen om Hitom och Bortom är att vi befinner oss både här och där – i världen och bortom världen, i döden och bortom döden – i stunden och i evigheten.

